

بجار ، رسمی نهفته در فرهنگ بلوچ

« بهروز روستاخیز »

کلمات کلیدی: بجار، فرهنگ بلوچ، ازدواج

آنچه که در مطالعه فرهنگ مردم بلوچ مشاهده می شود رسومی زیبا و پر از معناست. معانی آشنایی که مردم را به یکدیگر پیوند بخشیده، عاملی خاص برای همبستگی اجتماعی در میان آنهاست. همبستگی ای در گرو تعاون اجتماعی و تعاون از جمله عواملی است که ستون فقرات فرهنگ مردم بلوچ را شکل می بخشد.

از جمله سنت های فرهنگی خاص مردم بلوچ که قدمتی دیرینه دارد « بجار / Bejjar » است. در این جستار سعی بر آن است تا به صورت خلاصه مخاطبان را با این سنت فرهنگی آشنا ساخت.

بجار یکی از سنت های مورد پسند و توجه مردم بلوچ می باشد که در بین فرهنگ های مختلف سنتی کم نظیر است، هرچند که اموری از این قبیل برای همه فرهنگ ها عام است اما برای فرهنگ مورد بررسی ما امری خاص می نماید.

مراسم های ازدواج در هر نقطه ایران دارای ویژگی های مشترکی می باشد، همیشه و در هر جا این مراسم سرشار از شادی و سرور و رقص و آواز است. اما علاوه بر این، یک سری ویژگی های خاص هم در هر فرهنگی دیده می شود، قطعاً این مراسم که باعث ورود فرد به مرحله جدیدی از زندگی است با آداب و رسوم و یا به عبارت دیگر با سنت های خاص فرهنگی هر قومی همراه است. بجار نیز سنتی فرهنگی است که به همراه این مراسم مشاهده میشود.

بجار از همراهی با فرد در امر ازدواج سرچشمه میگیرد. بجار یعنی همراهی و کمک مادی به فردی که قصد ازدواج داشته و در شرف ازدواج می باشد. این کمک میتواند هم به صورت نقدی و

هم غیر نقدی باشد اما آنچه که امروزه بیشتر مرسوم است کمک های نقدی است و میزانی در اینباره قرار داده نشده است که به عنوان مثال حتماً باید تا سقف معینی باشد و یا به دیگر سخن برای آن حداکثر یا حداقلی در نظر گرفته نشده است، هر کسی به میزان بضاعت مالی خود به دیگری بچار می دهد. آنچه بیان آن در ابتدای امر ضروری می نماید اینکه در اصل این کمک مادی شامل همه افراد چه غنی و چه فقیر می شود اما آنچه امروز مشاهده میشود اینکه این کمک مادی بیشتر به افراد کم بضاعت داده می شود و افرادی که خود را نیازمند به کمک دیگران نمی بینند از دریافت آن خودداری می نمایند. این نکته باید روشن شود که قصد از بچار تحقیر کسی نیست و بچار در این فرهنگ به اینگونه تنزل داده نمیشود بلکه دارای معنایی فراتر از آن است. چه بسا فردی که امروز بچار میگیرد خود در موقعیتی قرار گیرد که به دیگری بچار دهد.

پس از آنکه خانواده به خواستگاری رفت و مراسم وصلت انجام گرفت، جوان تازه داماد آماده میشود تا برای بچارگرفتن به نزد اقوام خود برود، غالباً اینگونه بوده که فرد همراه بزرگتر خود که در اکثر موارد پدر یا عمو و یا برادر بزرگ هست به این امر مبادرت می ورزد. این کار همچنین باعث شده که خویشاوندان از زمان مراسم عروسی فرد هم آگاه شوند یعنی بواسطه اینکار خانواده داماد بستگان خود را برای مراسم دعوت می کند. این نکته را به گونه ای عینی تر توصیف می نمایم، پس از آنکه پدر داماد (در اغلب موارد) سر سخن را با میزبان باز کرد می گوید: پسر را برای دختر فلانی داماد کرده ام، انشاءالله برای مراسم عروسیش تشریف بیاورید، حالا هم اگر میخواهی به این جوان بچار بدهی ... (وَتَى زَهْگَا پَه پِلَانِی دُوهُتْگَه زاماسونْ کورطه، انشاءالله پراهی هاروسانه یاوه، هنونم اگه بچارِی دَوَه بیه جوانه بده).

آشنایانی که فرد به دیدار آنها می رود خود بر این امر واقف بوده و همانگونه که گفته شد کمک های نقدی و غیر نقدی خود را عرضه می دارند. در این زمینه چند مورد مشاهده شد، موردی که در آن مقداری وجه نقد به فرد داده شد و در جایی دیگر آن میزبان، قسمتی از هزینه های مراسم عروسی را تقبل کرد (مثلاً وی گفت که برنج را من تهیه میکنم).

البته همیشه به این صورت نیست که تازه داماد برای بجار نزد کسی برود بلکه این صورت هم دیده شده است که آشنایانِ نزدیک، خود در خانه وی یا جایی دیگر حضور پیدا کرده و اینگونه بجار را به او اعطا میکنند.

شاید بتوان بجار را نیز نوعی هدیه قلمداد کرد که در ورای آن فلسفه ای نهفته است. هدیه ای که فرد آن را به طریقی جبران کرده و این سیر ادامه دارد و باعث نزدیکی هر چه بیشتر افراد جامعه می شود.

در گفتگویی که با یکی از افراد داشتم چنین گفت که بجار نوعی قرض است که فرد در آینده باید آن را جبران نماید یعنی یک نوع فرایند چرخش وار و ادامه دار بین افراد خویشاوند است که افراد گیرنده بجار خود را ملزم به جبران آن می نمایند.

به هر رو این مقاله، بیان مختصری از یک سنت مورد پسند در بین مردم بلوچ بود، سعی شد هر چند مختصر اما توضیح و توصیفی کلی از این رسم بیان شود.

بهر روز روستاخیز

بهار ۱۳۹۰ ه. ش

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.